

Marie Šupíková (* 1932 † 2021)

📄 pametnaroda.cz/cs/supikova-marie-20100705-0

[Zpět na stránku pamětníka](#)

Aby děti vždycky měly domov a rodiče... Když se tohle ztratí, tak ztratíte všecko!

- narozena 22. srpna 1932 v Lidicích
- vypálení Lidic
- internace v kladenském gymnáziu
- nacistický sběrný tábor v Lodži
- nacistická převýchova v Poznani a Boizenburgu
- lidické děti
- nové Lidice
- odkaz Lidic v období komunistického režimu
- zemřela v březnu 2021

Marie Šupíková se narodila 22. srpna 1932 v Lidicích. Tatínek Josef Doležal pocházel z Bělok a rodina maminky, Alžběty Doležalové, byla místní, lidická. Její otec Karel Kácl patřil k předválečným komunistům, působil jako starosta Lidic, zemřel za války ještě před vypálením obce. Jeho žena, babička Káclová, byla za svobodna Saidlová. Josef Doležal a Alžběta Káclová se brali 17. listopadu 1924. Otec pracoval v kladenských železárnách, matka pomáhala v hospodářství u sousedů. Měli spolu dvě děti, staršího Josefa a mladší Marii. V domě, který otec v Lidicích postavil, žila s rodinou i babička Káclová, která se starala o děti a o hospodářství.

Marie vzpomíná na kamarády a spolužáky, s nimiž u kostela cvrnkala kuličky, na pasení hus, sbírání klásků; v zimě se bruslilo na rybníce Studničkových, sáňkovalo se. Děti se dělily na „horňáky“ a „dolňáky“. Začátkem června 1942 se třída, do níž Marie Šupíková chodila, naposledy společně fotografovala. Pan učitel Petřík Lidice nepřežil, zachránil se pouze řídící učitel Šimandl. Obyvatelé Lidic byli částečně dělníci, hutníci a horníci z Kladna, částečně zemědělci

z několika místních usedlostí. I dělníci měli malé pozemky, na kterých si přilepšovali k platu, pěstovalo se obilí, řepa, brambory. Dralo se peří, bývaly doderné, chovaly se slepice, za války se musel odevzdávat krupon. Dům Doležalových byl nově postavený, ještě neomítnutý, rodiče na něm ještě měli dluh. Dům stál na kraji obce, při cestě z Buštěhradu do Lidic, a právě v něm si nacisté 9. června udělali štáb, tento dům byl obsazen jako první. Paní Šupíková popisuje vesnici, jak vypadala cestou od jejich domu na náves.

„Já mám maminku pochovanou tady na hřbitově. Tak když jdu na ten hřbitov, tak musím jít zákonitě přes Růžový sad. A dostanu se na původní cestu, která vedla z Buštěhradu do Lidic. My jsme bydleli v tom prvním domku. Tak já se tam vždycky zastavím. Dneska už je tam tabulka... Je tam jednak kámen s nápisem Lidice a je tam tabulka, že v tom našem domku si nacisté tu noc z 9. na 10. června, protože k nám přišli nejdřív, to už bylo někdy po 11. hodině večer, že si tam udělali štáb. Čili nás po té jedenácté hodině vyhnali, udělali si tam štáb, potom tam přivezli starostu, který musel vydat policejní přihlášky, a podle toho oni pak chodili dům od domu a zjišťovali, kdo je přítomný, a vyváděli je. A já teď když jdu dolů, tak se u toho domku zastavím... No a vedle nás bydleli Říhovic, pak byla paní Stříbrná... Pak byla cesta do polí a pak to pokračovalo: paní Himlová, Romová, Bendová, Kajmlová, Hroníková, Židová – to byl obecní švec... A pak bydlela Máry, to byla poštačka, a pak už přijdu na takový plácek a tam byla Včela... Naproti Včele bydleli Saidlovic, byl tam ten Horákův statek, kde byli popraveni muži, tam byla taková jako malá náves...“

V noci 9. června po 23. hodině do domu vtrhlo gestapo. Později se říkalo, že mluvili česky, takže to možná byli Sudeťáci. Dřív než otec otevřel, rozbili dveře, donutili všechny vyjít z domu. Doležalovi měli na sobě pouze základní oblečení, neměli čas vzít žádné jídlo, deky ani cennosti.

„To byl hned hlomoz, to byly rány, tak jsme se vzbudili a nevěděli jsme, co se děje, a najednou oni už stáli uvnitř. No tak honem, honem, chudák maminka to sbírala, všecko jí to padalo z rukou, nevěděla, co honem... Hrůza! My jsme měli jenom to, co mi maminka oblíkla, prádlo, šaty, kabátek, sandálky naboso, brácha taky byl oblečený, maminka taky, a nic víc. Žádné jídlo... Záleželo na tom, jaký prostor ty rodiny dostaly, protože to bylo několik skupin, které chodily po barákách, čili jaký prostor měli, že si mohli třeba nějakou potravinu vzít. Některé děti, ty malinké, měly peřinku nebo měly deku, ale já měla jen to, co jsem měla na sobě. Nic víc.“

V domě byla v podnájmu i paní Mikešová, Židovka, jejíž manžel pracoval v nedalekém cukrovaru, tu ale odvedli už 4. června při zátahu na Horákovy a Stříbrné. Doležalovy vedli do Horákova statku a donutili je stát celou noc. Za úsvitu přišli a otce a bratra oddělili, zbytek rodiny odvedli do školy, kde už byly ostatní lidické ženy a děti. Muže naopak odváděli na Horákův statek, kde je později popravili. Bratr Josef překročil o dva měsíce hranici 15 let, takže spadl mezi muže. Byl popraven 16. června v Praze-Kobylisích.

Ženy a děti odváželi 10. června časně ráno z Lidic do Kladna. V tělocvičně reálného gymnázia byla sláma na zemi a ženy s dětmi zde strávily tři dny, aniž by věděly, co je čeká.

„Tam jsme ležely, seděly, povídaly, plakaly... Protože jsme nevěděly, co bude.“

Byly pod dozorem, nesměly tělocvičnu opouštět. Poté přišli členové gestapa a vysvětlovali, že ženy pojedou na nějaký čas do pracovního tábora a děti budou muset jet napřed autokary, protože cesta je dlouhá. Ženy i děti se zdráhaly, jeden gestapák situaci vyřešil výstřelem do stropu. V nastalém úleku se zatčení přestali bránit a gestapáci děti násilím odvedli. Ve vedlejší třídě sepisovali jejich popis a vybavili je papírovými štítky. Pak je odvezli na nádraží, naložili do vlaku a následovala cesta do Polska, která trvala celou noc a následující dopoledne.

Z nádraží v Lodži je nákladními auty vezli do sběrného tábora v Gneisenau Strasse, kde byli dospělí polští vězni, muži i ženy. Děti z Lidic měly vyčleněny dvě místnosti v 1. patře bez postelí, se zamřížovanými okny.

„Poprvé v životě jsme tady poznali, co je to mít hlad. Do plechové misky jsme ráno dostávali černou kávu, krajíček jako dlaň chleba s margarínem a marmeládou, v poledne nám do toho dali takzvanou polívku a večer to samé, co k snídani.“

Děti ztratily pojem o čase, strávily tam asi 14 dní. Mohly se volně pohybovat po dvoře a chodit do dolních místností k Polkám. Tábor navštívili nacističtí pohlaváři a vybrali šest lidických děvčat na převýchovu do německých rodin.

„Přišli, on chodil mezi námi, měli zelené uniformy, ty pověstné brigadýrky, rajtky, holínky, a ten jeden měl v ruce hůlku. Víte, jako je třeba ukazovátka nebo něco podobného. No a chodil a švihal si jí do těch holínek, procházel mezi námi, sem tam se na někoho podíval a tou hůlkou ukázal na rameno, aby vstal. A tenkrát nás vybrali šest děvčat, a dodatečně byl vybraný i Vašek Hanfovic, protože mezi těmi šesti byly i jeho sestry, a ony začaly prosit, že slíbily mamince, že se o toho Vaška postarají. No a oni kupodivu ho vybrali jako sedmé dítě. Takže tam bylo vybráno sedm dětí – no ale my jsme nevěděli proč. Až potom říkali, že jsme odpovídali takzvané nordické rase, té jejich čistotě rasy. A že z nás mohli vychovat Němce. Oni vybírali hlavně blondaté a modrooké, a já jsem tedy nikdy blond nebyla. Nevím, tak vybrali mě a měla jsem aspoň kousíček štěstí, že jsem to přežila a že jsem se mohla vrátit.“

Mezi vybranými dětmi byly i dvě sestry, Anna a Marie Hanfovy, a ty vymohly, aby k nim byl přiřazen i jejich bratr Václav Hanf. Skupinka byla převezena nákladním autem do jiného tábora v Lodži, ve Sporné ulici. Zde byly lepší hygienické podmínky i větší volnost, pro neposlušné děti tu bylo zřízeno vězení v kapličce (tábor byl v objektu bývalého kláštera).

„Oni si zřejmě uměli vybírat určité děti v určitém věku, kdy to dítě je tvárné, kdy s ním můžou manipulovat, protože nejstarší, Marušce, bylo 12 let a nejmladší, to byla Eva Kubíková, možná pět let. Čili to bylo to věkové období, kdy to dítě ještě není tolik vzpurné. Jenomže když jsme se pak vrátily, tak potom jsme tedy byly vzpurné, to už z nás byly Němky.“

Pobyt v tomto táboře trval asi měsíc. Velitelem tu byl jistý Jankowski, o děti se starala polská ošetřovatelka Trembická. Projížděly tudy jiné dvě lidické děti, Václav Zelenka a Hana Špotová. Ti byli vybráni hned v Kladně, protože měli výrazné nordické rysy, byli modroocí se světlými vlasy. Skupinka sedmi dětí z tábora pokračovala v doprovodu německé ošetřovatelky vlakem dál do dětského domova v Puszczykowu (Puschkau) u Poznaně. Bylo stále ještě léto 1942.

Zde děti dostaly nové šaty, byly odvěšiveny, začaly chodit do německé školy a učily se německy. Měly zakázáno mluvit spolu česky. Kromě školy se věnovaly práci v parku, učily se plést, šít a vyšívát. Vedoucí domova byla paní Hepfnerová, vychovatelky se jmenovaly Müllerová a Ottová – ta byla příjemná, měla na starost menší děti. Marie tu strávila několik měsíců do roku 1943. Jednou si ji vedoucí zavolala do kanceláře, kde už čekali starší manželé Schillerovi. Následovaly asi dvě další návštěvy, absolvovali společné procházky, jednou jí nabídli vzácnost – žemli s máslem. V létě 1943 paní Šupíkovou vedoucí Hepfnerová odvezla do Poznaně k Schillerovým do rodiny.

Pamětnice měla svůj pokoj, dali jí nové šaty. Dostala jméno Ingeborg Schiller. Alfred Schiller vlastnil velkoobchod s papírem, jeho žena Ilse byla v domácnosti. Ona byla původem Polka, pocházela z Poznaně, on byl říšský Němec, ale mluvil také dobře polsky, žil tam zřejmě delší dobu, zaměstnával Poláky. Ilse Schillerová byla členkou Spolku německých žen. Od sluzky se Marie dozvěděla, že Schillerovi nebyli bezdětní, ale jejich děti patrně zemřely. Není ani jisté, co oni si mysleli o Marii, snad jim bylo řečeno, že je sirotek. Po

válce prý v tisku uvedli, že byli podvedeni. Marie oceňovala hezké zacházení. „Pro nás to bylo jediné vysvobození, dostat se z toho dětského domova do nějaké rodiny.“ Marie byla první z Lidických, kdo odcházel do rodiny. Anna Hanfová šla k paní Straussově, která v domově pracovala jako účetní. Její sestra Marie se dostala do Dessau a jejich bratr Václav, který byl vzpurný, pořád utíkal, tak si ho paní Straussová vzala k sobě, ale protože neposlouchal, tak ho vrátila, takže pak prošel koncentračními tábory.

Marie si v rodině Schillerových zvykla a byla tam spokojená. Oba adoptivní rodiče hráli na piano a ona se musela učit taky. Vedli „normální život“, pan Schiller pracoval, po práci se ženou a s Marií chodili společně na zákusky do kavárny, jezdili se koupat, na výlety. Všechno klapalo. Kamarádky ve škole ji zřejmě považovaly za Němku, nebo si její cizí přízvuk vysvětlovaly polským původem její „matky Ilse Schillerové. V lednu 1945 se rodina stěhovala, „evakovala se“ před Rudou armádou z Polska do Německa do malého přístavního města v meklenburské oblasti, Boizenburgu an der Elbe. Marie rozhodnutí vnímala jako náhlé, bez varování, jednoho dne po návratu Alfreda Schillera z práce se zabalili a ještě v noci jeli vlakem na západ. Volba místa byla dána zřejmě tím, že Schiller měl kontakt na rodinu Wiesslingových žijící na statku poblíž Boizenburgu v Gut Grabenau. Dcera majitele statku bydlela ve stejném domě v Poznani jako oni, její manžel byl zřejmě u SA. Schillerovi proto směřovali ke Gut Grabenau, kde strávili nějakou dobu, než našli ubytování v samotném Boizenburgu na Bahnhof Strasse 6.

Po válce bylo těžké říkat v Československu, že se paní Šupíková v Německu měla dobře. Ve vzduchu cítila nevyslovenou otázku ostatních lidických žen: proč to Marie přežila, a jejich děti ne? Jedna z přeživších matek, paní Vandrdlová, se například do konce života nevyrovnala s faktem, že její syn nepřežil, a stále doufala, že někde

žije, ale nemůže se vrátit. Marie teprve když sama dospěla a stala se matkou, pochopila, co musela její máma prožít v okamžiku, když jí ji odváděli.

„Je to špatné říct, ale nakonec jim člověk musí být vděčný, že mě nechali naživu a že mě nepostihl ten strašný osud, který potkal moje kamarády a spolužáky.“

Díky aktivitě českého repatriačního výboru ji v červenci roku 1946 adoptivní rodina nahlásila českým úřadům a Marie Doležalová se vrátila do Československa. V roce 1972 se všichni, kdo Lidice přežili, zúčastnili cesty po stopách lidických dětí. Klášter ve Sporné ulici byl v nezměněném stavu, setkali se s paní Zosou, která pracovala v táboře v kuchyni, našla v Poznani i byt na Hindenburgstrasse 6, kde se Schillerovými žila. Utvrdili se, že to byla pravda, co zažili. V roce 2002 se cesta opakovala, ale tentokrát jich jelo už jen pár, kdo zůstali na živu. Při jiné cestě navštívila pamětnice také Boizenburg a blízký statek.

Do Československa se vrátila jako poloviční sirotek. Matka přežila koncentrační tábor v Ravensbrücku, později byla přeřazena na práci do muniční továrny v nedalekém Neubrandenburgu a po osvobození se vrátila do Československa. V koncentračním táboře onemocněla otevřenou TBC, zůstala proto ihned v péči lékařů v Praze, v tzv. Masarykových domovech v Krči. Marie přišla 7. srpna 1946 do Kladna-Kročehlav, kde lidické oběti dostaly náhradní ubytování. Měla se o ni starat teta Petráková, ale ta byla na zotavené, tak musela nejdřív k rodině Knorových. Ti ji odvedli k mamince.

„Koupili mi kytku rudých karafiátů a jela jsem za maminkou. Přijela jsem tam, poznaly jsme se okamžitě, ale nemohly jsme se domluvit. Takže Hela Leflerová mi tenkrát dělala tlumočnici. Maminka se pochopitelně ptala na bratra, no – o tom nikdo nevěděl, to přišlo až mnohem později, našly se doklady, že byl popravený. To byl srpen a maminka za čtyři měsíce, 9. prosince 1946, zemřela. Takže já jsem se s ní moc nepotěšila, protože ani časté návštěvy... Jednou za 14

dní maximálně, protože měli strach, abych se nenakazila. Maminka měla otevřenou tuberkulózu, strašně těžkou, nebyla k vyléčení. Sami ti doktoři to říkali a maminka to, chudák, věděla. Tam s ní ležela mladá děvčata v těch Masarykových domovech v Krči. Takže maminka potom 9. prosince zemřela, ta chudák v Lidicích nebyla, ani neví, jak to tu vypadalo. Ta to zná jen z fotografií. A nějaký převoz, to vůbec doktoři nedoporučovali, že by to ty otřesy mohly uspíšit... Tak to takhle dopadlo.“

Marie dál žila u tety. Dokončila si střední vzdělání a odbornou zdravotnickou nástavbu. Od roku 1951 pracovala, nejprve ve zdravotnictví, později jako administrativní pracovnice v dopravním podniku. Odstěhovala se do Ostravy, kde se vdala, a v roce 1955 se jí narodila dcera Ivana. V červnu téhož roku se s rodinou odstěhovala do nově vystavěných Lidic, kde jí byl přidělen dům.

„Děti rychle odvyknou, rychle přivyknou – je to dítě. Já bych řekla, že jsme dospěly rychle. Ale ten největší prožitek nebo poznatek byl, až jsme měly vlastní rodinu. A měly vlastní děti. Tak jsme teprve zpátky poznaly celou hrůzu a hloubku té tragédie.“

Od roku 1960 je členkou KSČ, ze strany nevystoupila. Pracovala v Památníku Lidice, později na lidickém národním výboru. Od prosince 1970 do června 1986 byla tajemnicí národního výboru. Od roku 1986 je na penzi. Je aktivní v Českém svazu bojovníků za svobodu.

Domnívá se, že minulý režim byl plný chyb, ale vybudoval také mnoho dobrého. Její dědeček byl předválečný komunista, po okupaci 1939 byl s několika lidickými komunisty šest týdnů zatčen v pražské pankrácké věznici. Marie Šupíková se za členství v KSČ nestydí. Při výkonu své funkce i kvůli své rodinné historii se dostala mnohokrát do kontaktu s komunistickými prominenty. Na svoji obranu ale říká: „My jsme si ten svůj osud nevybrali, nám ho někdo vnutil, nám ho někdo připravil.“ Památka Lidic podle ní přesahuje významem komunistický režim, kromě poct ze strany komunistů se

dostalo Lidickým také pocty od řady západních politiků. Je na světě stále mnoho konfliktů, a při nich nejvíc trpí děti. Proto mají Lidice stále co říct.

© Všechna práva vycházejí z práv projektu: Příběhy 20. století

Příběh pamětníka v rámci projektu Příběhy 20. století (Vilém Faltýnek)